

14 atvejis

Disleksija yra smegenų liga. Disleksija sergantiems asmenims sunku suderinti puslapyje matomas raides ir garsus, kuriuos tos raidės ir jų deriniai skleidžia.

Disleksija sergantiems vaikams ir suaugusiesiems sunku sklandžiai skaityti ir taisyklingai rašyti žodžius. Šie sunkumai nesusiję su bendru asmens intelektu. Nors disleksija sergantis žmonės skaito lėtai, jie dažnai yra labai greiti ir kūrybingi mąstytojai. Ir gali turėti stiprių samprotavimo gebėjimų.

Disgrafija yra specifinis mokymosi sutrikimas, kuriam būdingi kalbos sunkumai (nepriklausomai nuo skaitymo gebėjimų), įskaitant negebėjimą rašyti įskaitomus, prasmingus, struktūruotus tekstus, aiškiai reikšti mintis ir tiksliai rašyti. Yra du disgrafijos tipai: motorinė ir kalbinė.

- **Atvejo aprašymas:** 10 metų berniukas mokosi 5 klasėje. Jis yra bendraujantis ir draugiškas. Klasėje jis nesijaučia izoliuotas ir yra palaikomas klasės draugų. Didžiausių ugdymosi sunkumų jis patiria lietuvių kalbos pamokose: jo skaitymo įgūdžiai vis dar nepakankami (jis gali bent jau linksniuoti šiek tiek ilgesnius žodžius), todėl jam sunku suprasti ir atpasakoti perskaitytą tekstą. Sunkumai sprendžiant bet kokias gramatines užduotis: sunku sudaryti taisyklingus sakinius, įterpti praleistas raides, tarti, asmenuoti, praktiškai taikyti išmoktas taisykles. Perrašydamas tekstą jis palieka daug klaidų dėl mechaninio raidžių kopijavimo. Labai silpni savarankiško rašymo ir diktavimo įgūdžiai, kartojasi tos pačios klaidos. Raidės netaisyklingos, sąsiuvinyje pilna braukymų ir taisymų. Lėtas darbo tempas. Vaikas jautrus, labai emocionalus, nusivilia nesėkmėmis, greitai pyksta ir ašaroja.
- **Raktiniai žodžiai:** disleksija / disgrafija.

Pagalbos / veiksmų planas

Pagalbos būdai vaikams, turintiems skaitymo ir rašymo sutrikimą:

- **Mažinkite** skaitymo **užduotis** (ir namų darbus).
- Sudėtingos ir didelės apimties **tekstus skaidykite** ir **nagrinėkite dalimis**, pastraipomis:

Teksto skaidymo pastraipomis nauda	Ištisinio teksto skaitymo trūkumai
Mokiniai: <ul style="list-style-type: none">● aktyviai domisi nežinomais žodžiais, junginiais;● gali paklausti, ko būtent nesuprato perskaitytoje pastraipoje;● apibendrina, ką perskaitęs, nespėja pamiršti;● lengviau įsidėmi įvykių seką.	Mokiniai: <ul style="list-style-type: none">● pamiršta, ką skaitė;● nebežino ko paklausti mokytojo, nes lieka per daug klausimų;● nebesidomi skaitymu, nevertina jo, kaip naudingos ir įdomios veiklos.

- Pagal galimybes **ilustruokite** skaityto teksto **turinį**.

- Siekiant skaitomo teksto turinio suvokimo tikslumo bei atpasakojimo nuoseklumo, **iš anksto pateikite klausimus**, į kuriuos turės atsakyti perskaitęs tekstą.
- Jei skaitymo ir rašymo tempas lėtesnis nei kitų – **suteikite daugiau laiko** užduotims atlikti.
- **Nereikalaukite skaityti garsiai**, leiskite vaikui skaityti tyliai.
- Jei sunku skaityti knygą – **leiskite knygą klausyti audio formatu**.
- **Skirkite atrenkamojo skaitymo užduotis**, kai instrukcijoje ar uždavinio sąlygoje žymekliu pažymimi svarbiausi žodžiai, duomenys, kuriuos perskaitęs mokinys supras esmę. Mokykite mokyti: išskirti ir pabraukti pagrindinę mintį, pasižymėti pagrindinę informaciją.
- **PRIEŠ** pradedant **teksto analizavimą**, **skirkite** tą **tekstą perskaityti** arba peržiūrėti mokiniams **namuose** (kaip namų darbą).
- Jei skaitomas tekstas juda, išblanksta, pranyksta – šią problemą padėtų išspręsti **teksto pateikimas ant kitos spalvos popieriaus**, teksto sekimas pagalbinėmis priemonėmis:

Teksto ir fono spalvų derinių pavyzdžiai	
Tinkami	Netinkami
Tamsiai žalia ir balta	Raudona ir žalia
Geltona ir violetinė	Raudona ir juoda
Tamsiai mėlyna ir geltona	Tamsiai mėlyna ir juoda
Juoda ir geltona	Žalia ir juoda
Rožinė ir juoda	

- **Padėkite** jiems **perskaityti** tekstą (mokytojo padėjėjas), tekstinę sąlygą ir įsitikinkite, kad jie suprato savarankiškai perskaitytą tekstą.
- Pasakojamųjų dalykų **žinias tikrinkite testais**. Leiskite kai kuriuos rašto darbus atlikti žodžiu.
- **Fiksuokite** ne perskaitytų puslapių kiekį, o **skaitymo laiką**.
- **Neskaičiuokite** ir į bendrą vertinimą neįtraukite vaiko daromų **specifinių klaidų**.

- **Nesudėkite dvigubo darbo į vieną užduotį:** užduotis skirstykite dalimis. Viename užduočių lape pateikite ne daugiau 2–3 užduočių;
- **Leiskite rašyti tik dalį diktanto.**
- **Venkite perrašinėjimo užduočių.**
- Apsvarstykite su mokiniu, kuris rašymo būdas priimtinesnis. **Pasiūlykite** ir pratinkite **tekstą spausdinti kompiuteriu**, kuriame neįdiegta rašybos tikrinimo sistema.
- Jeigu vaikas turi žemą savivertę ir pasitikėjimą savimi – **motyvuokite, palaikykite, skatinkite ir girkite už menkiausius pasiekimus ir pažangą**, vertinant darbą akcentuokite kas buvo atlikta gerai, per daug nesureikšminant klaidų.
- Venkite Time New Roman šrifto. **Užduotis** ir skaitomus **tekstus** pateikite **14 dydžio Verdana, Arial šriftu**;
- Teksto kūrimo raštu darbus **leiskite rašyti iš anksto paruošiose formose** (jose turi būti struktūruotai pateiktos tam tikros dalys, pateikiami klausimai, į kuriuos atsakydamas mokinys galėtų tinkamai atlikti užduotį).
- **Lavinkite erdvinį suvokimą:**
 - a) paprašykite vaiko pasakyti, kas stovi langelyje B2, D5;
 - b) paprašykite padėti pvz. kačiuką į A3, policininką į E4 langelį;
 - c) pasinaudoję rodyklių kortelėmis galite sukurti „kelį“ žmogeliukui iki jam skirtos dovanos, ar vieno žmogeliuko iki kito ir pan.

- d) kairėje pusėje galite nupiešti skirtingus elementus, raides ar skaičius langeliuose, o kitoje pusėje paprašykite vaiko pakartoti tą patį dešinėje.

